

IN THE CONTEXT OF PSYCHOLOGICAL AND TEACHING HIS PRIORITIES FOR PREVENTION

The article reveals the importance of typological characteristics of child abandonment that determine strategic priorities for its prevention. Considered psycho-educational prevention of child abandonment through the revival of family traditions, values, spirituality, morality, culture, family relationships.

Keywords: typology of social orphanhood, priorities for prevention, psycho-educational interventions.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2014

УДК 378:01

*Майковська В.І., Чирков Д.,
м. Харків, Україна*

ВИБІР ПРОФЕСІЇ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Постановка проблеми. Реформування освіти в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем, що відбуваються останні двадцять років у європейських країнах і пов'язані з визнанням значимості знань як рушія суспільного добробуту та прогресу. Ці зміни стосуються створення нових освітніх стандартів, оновлення та перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних та профорієнтаційних матеріалів.

Більшість країн Європи розпочали ґрунтовну дискусію навколо того, як підготувати людину до гармонійної діяльності у розвиненому технологічному суспільстві на основі свідомого вибору професії як сукупності необхідних вмінь та знань. Особливо проблема вибору професії актуалізується під впливом прискорення процесів інтернаціоналізації та глобалізації ринків, початку вступу України до Євросоюзу, розширення зони вільної торгівлі, що спричиняє загострення конкуренції не тільки з боку національних, але й зарубіжних суб'єктів ринку.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема якості професійної підготовки завжди були в центрі уваги науковців. Аналіз сучасного стану її розв'язання свідчить, що зростання інтересу протягом останнього десятиліття до питання свідомого вибору професії зумовлюються, насамперед, тими змінами, що відбуваються в контексті

глобальних освітніх тенденцій: орієнтацією на активне освоєння студентом способів пізнавальної діяльності, адаптацією вищої освіти до вподобань і потреб абітурієнта та спрямованістю на особистість в умовах глобалізації [1]. У розвиток проблематики свідомого вибору професії як запоруки ефективного господарювання фахівця економічного профілю в майбутній професійній діяльності суттєвий внесок зробили М. Горлач, І. Іткін, О. Кирилова, Н. Кулакова, А. Маркова, Н. Морозова. Аналіз літературних джерел, вивчення психолого-педагогічного досвіду свідчать про те, що загальноосвітня школа та вищі навчальні заклади не забезпечують належних умов для формування у підростаючого покоління свідомого ставлення до вибору професії. Актуальним залишається питання розвитку в структурі особистості характеристик, які здатні забезпечити ефективну господарську діяльність в умовах ринкового суспільства.

Метою даної публікації є розкриття значення свідомого ставлення до вибору професії для формування здатності майбутнього фахівця економічного профілю до ефективної професійно-господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Трудова діяльність фахівця в умовах ринкової економіки, де між підприємствами існує конкуренція за ринки збуту, тісно переплітається з її законами та закономірностями й базується на принципах і методах маркетингу і менеджменту. У сучасних умовах українські менеджери у своїй фаховій діяльності повинні безперервно адаптувати власні рішення до постійно змінюваних тенденцій ринку.

У процесі дослідження даної проблеми нами встановлено, що ефективна професійно-господарська діяльність характеризується уміннями:

- ефективно вирішувати часто повторювані, типові професійні задачі;
- знаходити найбільш раціональне за обсягом витрат інтелектуальних, трудових і матеріальних ресурсів рішення на основі досвіду вже апробованих стандартних рішень;
- ставити нові завдання та знаходити шляхи їх вирішення [5].

Відтак фахівець економічного профілю повинен:

- мати досить широкі й глибокі базові фактографічні професійні знання (під якими розуміються теоретичні основи, методи, засоби та інструментарій професійної діяльності);

- на основі систематичної роботи з можливими джерелами уміти аналізувати інформацію з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу в професійній сфері;
- на основі роботи з літературою, консультацій, проведення спостережень та експериментів і отримання їх результатів володіти методологією одержання відсутньої для рішення конкретної задачі інформації;
- володіти методами і прийомами генерації нових знань на основі встановлення взаємозв'язку фактів, виявлення закономірностей явищ, дедуктивних висновків тощо;
- володіти загальною технікою й методологією прийняття рішень.

Нині на ринку праці цінними є не просто професійні знання та досвід, але, насамперед, уміння вирішувати професійні проблеми, особливо в ситуаціях, що не мали аналогів в минулому. Саме тому одним з шляхів оновлення змісту професійної освіти й узгодження його з сучасними потребами, інтеграцією до європейського та світового освітніх просторів є орієнтація навчання на набуття ключових компетентностей. Цілеспрямоване набуття молоддю знань, умінь і навичок, їх трансформація в компетентності ґрунтуються виключно на свідомому виборі професії, що в подальшому сприяє особистісному розвитку людини.

У процесі дослідження даної проблеми нами встановлено існування як широкого, так і більш вузького тлумачення поняття «компетентність». У широкому сенсі компетентність в основному розуміється як ступінь зрілості людини, яка припускає певний рівень психічного розвитку особистості (навченість і вихованість) та дозволяє індивіду успішно функціонувати в суспільстві. У вузькому сенсі компетентність розглядається в якості діяльній характеристики, тобто міри включення людини в діяльність, що передбачає володіння відповідною компетенцією і включає особисте ставлення як до самої компетентності, так і до предмета діяльності. Поняття компетенції визначається як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. В цьому розумінні поняття компетенції містить набір знань, навичок та ставлень, що дають змогу особистості ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, які підлягають досягненню певних стандартів у галузі професії або виду діяльності [4].

Сучасний бізнес потребує фахівця нового покоління, здатного діяти економічно (турбуватися про прибуток і фінансову стабільність

підприємства) і соціально(вирішувати проблеми суспільного і особистого характеру). Отже, вибір професії має гуртуватись на бажанні здійснювати такі дії. Свідоме ставлення до вибору професії ми розуміємо як мотивовану діяльність студентської молоді, спрямовану на ознайомлення із змістом професії, практичну апробацію своїх можливостей, оволодіння активними способами підготовки до майбутньої праці, самовиховання професійно важливих якостей.

А. Маркова вважає, що ставлення – це внутрішня позиція в оцінюванні навколишньої діяльності або іншої людини, або самого себе [2]. На думку Н. Морозової ставлення є видом інтересу, його нижчим етапом. Воно є грантом, на якому формується справжній інтерес. Виникнення ставлення Н. Морозова поєднує з переживаннями, пов'язаними із суб'єктом та його діяльністю [3].

Свідоме ставлення до вибору професії – це вмотивована спрямованість особистості на:

- усвідомлення соціального і особистісного значення вибору професії;
- оволодіння системними профорієнтаційними знаннями;
- активні способи формування професійної компетентності й практична апробація своїх можливостей;
- самовиховання професійно важливих якостей, необхідних для успішної майбутньої фахової діяльності.

Особистісний зміст проблеми вибору професії полягає у засвоєнні студентами зв'язку життєвих планів із всебічним розвитком професійної компетентності, задоволеністю працею, суспільним визнанням, фізичним, душевним і матеріальним задоволенням.

Проведені нами анкетні дослідження серед студентів Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету показали, що молодь при підготовці до вибору професії віддає перевагу читанню літератури за даною тематикою, а також ґрунтовному вивченню шкільних предметів, важливих для освоєння омріяної професії. Особливо спонукальними до вибору професії є інформація від батьків, друзів, знайомих. Результати дослідження також доводять, що вибір професії залежить від того, які навчальні заклади є в регіоні.

Результати спостережень дають нам основу стверджувати, що студентам з високим рівнем ставлення до вибору професії притаманні глибоке розуміння суспільної та особистісної значущості цього вибору, у них сформований чіткий професійний план, їм властиві системні знання в межах обраної спеціальності, уміння дати всебічну

характеристику майбутній професії, співвіднести її вимоги зі своїми потенційними можливостями. Серед дійових способів підготовки до вибору професії переважного значення набуває поглиблене вивчення тієї чи іншої сфери знань.

Студенти із середнім рівнем ставлення до вибору професії недостатньо чітко усвідомлюють суспільну та особистісну значимість цього вибору, у них сформований професійний план, але нечітко визначені шляхи його реалізації. Вони володіють інформацією про професію, але вона несистемна. Знання деяких вимог до професії поєднуються з відсутністю умінь співставити їх зі своїми можливостями. Студенти активно поповнюють знання щодо обраної сфери діяльності, проте недооцінюють роль профілюючих навчальних предметів. Їх активність в пробі сил у практичних видах діяльності носить переважно імпульсивний характер. Вони прагнуть виховати в собі певні особисті якості, проте їм не вистачає знань та наполегливості з виховання в собі необхідних для майбутньої діяльності якостей.

До найнижчого рівня свідомого ставлення до вибору професії належать студенти, які не мають уявлення про її значущість. Їм відомі тільки окремі характеристики професії. Користуються переважно споглядальними способами підготовки до фаху, проба сил у вибраному виді праці недооцінюється. Вимоги до професії їм майже невідомі.

Отже, вибір професії є складним процесом, на який впливають багато факторів (табл. 1), а саме:

- макросередовище: потреби народного господарства в кадрах;
- мікросередовище, що діє на мотиви вибору;
- особистісні особливості: інтереси, нахили, здібності, початковий рівень освітньої та професійної підготовки, вимоги до професії.

Таблиця 1

Вплив факторів на вибір професії

Потреба у професійних компетентностях за видами діяльності		
Технічні: оволодіння технікою та точними науками	Менеджерські: організація будь-якої справи на основі неординарного мислення	Математичні: оволодіння математичними методами мислення
Знання економіки є необхідним		

<p>Інтерес до науково-технічної творчості, раціоналізації, винахідництва, ноу-хау. Прагнення до освоєння нового обладнання та інструментів, засобів виробництва, креслень</p>	<p>Вміння легко знаходити контакти з людьми. Розуміння психології людини. Вміння розподілити роботу і виконання обов'язків, довести справу до завершення</p>	<p>Інтерес до математики. Вміння логічно мислити, аналізувати, прогнозувати, порівнювати, переконувати на основі математичних законів</p>
<p>Знання економіки є обов'язковим</p>		
<p>Педагогічні здібності впливу на іншу людину з метою навчання і виховання</p>	<p>Здібності до вивчення мов і літературної діяльності на основі розвинутої мови та слухової пам'яті</p>	<p>Здібності до мистецтва на основі вміння бачити прекрасне, здорового сприйняття та відчуття кольору і форми, чіткої дикції, яскравої міміки</p>

Слід зауважити, що вища школа готує молодих людей до різноманітної за своєю структурою діяльності у змінному середовищі, проте сама змінюється дуже повільно. Аналіз результатів вивчення впливу факторів на вибір професії дозволив виявити ряд суперечностей, притаманних сучасній професійній підготовці:

- між предметним характером навчання й інтегрованим характером сучасної професійної діяльності фахівця економічного профілю;
- між характером навчальних дій викладача і пізнавальними можливостями аудиторії студентів;
- між теоретичними знаннями майбутнього фахівця та його умінням їх застосовувати при розв'язанні реальних професійних завдань;
- між функціональними обов'язками посади фахівця та рівнем їх відтворення в навчальному процесі;
- між існуючим у ВНЗ навчально-методичним забезпеченням процесу професійної підготовки і реальними потребами у відтворенні в навчально-виховному процесі діючої галузевої документації;

- між свідомим засвоєнням навчальної інформації й професійною відповідальністю майбутнього фахівця за кінцеві результати праці в реальних умовах.

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що компетентісно орієнтований підхід став новим концептуальним орієнтиром в системі професійної орієнтації. Він настроює суспільство на швидкоплинний конкурентний ринок праці, дозволяючи співвіднести його вимоги зі своїми потенційними можливостями. Реалізація принципів компетентісного підходу забезпечує молодь, яка має відповідні здібності, чітко сформованим професійним планом, формує фахову мотивацію й забезпечує адекватний вибір професії. Пристосування мережі навчальних закладів до вимог ринкової економіки сприяє формуванню вибору професії на основі задоволення потреб особистості та регіонів відповідно, зменшує міграційні потоки молоді за освітнім фактором у регіони з високим освітнім потенціалом, пом'якшує ситуацію у сфері працевлаштування. Компетентісно орієнтований підхід на основі мотивів вибору професії вже в межах вищого навчального закладу відкриває можливості використання різних форм роботи для формування структури діяльності сучасного фахівця економічного профілю, його підготовки до задоволення потреб на всіх етапах життя.

Список літератури: 1. Майковська В. І. Вплив інноваційних процесів на трансформацію вищої освіти як суспільного інституту / В. І. Майковська // Науковий журнал «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології». – 2014. – № 1 (35). – С. 227-236. 2. Маркова А. Как учат экономистов в университетах США / А. Маркова // Научный журнал «Экономические науки». – 1991. – № 1. – С. 104-110. 3. Морозова Н.Г. Учителю о познавательном интересе. – М.: Знание. – 1995. – 43 с. 4. Соснин Н. Компетентностный подход: проблемы освоения / Н. Соснин // Высшее образование в России. – 2007. – № 6. – С. 42–46. 5. Хуторской А. Ключевые компетенции и образовательные стандарты [Электронный ресурс] / А. Хуторской. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>

Bibliography (transliterated): 1. Maykovska V. I. Vpliv innovatsiynih protsesiv na transformatsiyu vischoi osviti yak suspil' nogo institutu / V. I. Maykovska // Naukoviy gurnal «Pedagogichni nauki: teoriya, istoriya, innovatsiyni tehnologii» – 2014. – № 1 (35). – S. 227-236. 2. Markova A. Kak uchat ekonomistov v universitetah SSHA / A/ Markova // Nauchniy gurnal «Ekonomicheskiye nauki». – 1991. – № 1. – S. 104-110. 3. Morozova N.G. Uchitel' u o poiznavatel'nom interese. – M.: Znaniye, – 1995. – 43 s. 4. Sosnin N. Kompetentnostniy podhod: problem osvoeniya / N. Sosnin // VVisshee obrazovanie v Rossii. – 2007. – № 6. – S. 42–46. 5. Hutorskoy A. Klucheviye kompetentsii i obrazovatel' niye standarti [Elektronniy resurs] /

A. Hutorskoj. — Reghim dostupu:
<http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>

В.І. Майковська, Д.С. Чирков

ВИБІР ПРОФЕСІЇ ЯК ПІДРУНТЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Стаття присвячена проблемі свідомого ставлення до вибору професії. Наголошується, що проблеми якості професійної підготовки завжди були в центрі уваги науковців. Досліджено вимоги до рівня компетентності сучасного фахівця економічного профілю. Обґрунтовано тлумачення поняття «компетентність». Розкрито сутність ставлення як внутрішньої позиції та виду інтересу. Розглянуто рівні ставлення до вибору професії: високий, середній, найнижчий. З'ясовано фактори, що впливають на вибір професії. Проведено аналіз структури діяльності сучасного фахівця економічного профілю. Обумовлено перелік професійних компетентностей за видами діяльності.

Ключові слова: професійно-господарська діяльність, компетентність, компетенція, свідоме ставлення до вибору професії, рівень ставлення до вибору професії.

В.И. Майковская, Д. Чирков

ВЫБОР ПРОФЕССИИ КАК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ СТРУКТУРЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВРЕМЕННОГО СПЕЦИАЛИСТА ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

Статья посвящена проблеме сознательного отношения к выбору профессии. Отмечено, что проблемы качества профессиональной подготовки всегда были в центре внимания ученых. Исследованы требования к уровню компетентности современного специалиста экономического профиля. Обосновано толкование понятия "компетентность". Раскрыта сущность отношения как внутренней позиции и вида интереса. Рассмотрены уровни отношения к выбору профессии: высокий, средний, самый низкий. Выявлены факторы, которые влияют на выбор профессии. Проведен анализ структуры деятельности современного специалиста экономического профиля. Обусловлен перечень профессиональных компетентностей по видам деятельности.

Ключевые слова: профессионально-хозяйственная деятельность, компетентность, компетенция, сознательное отношение к выбору профессии, уровень отношения к выбору профессии.

V.I. Maykovska, D. Chirkov

CHOICE OF PROFESSION AS A BASIS FOR THE FORMATION THE STRUCTURE OF THE ACTIVITIES OF MODERN ECONOMIC SPECIALISTS'S

Article is devoted to the problem of conscious attitude to the choice of profession. It was noted that the problem of professional training quality have always been in the focus of scientists. Requirements for the level of

competence of the modern expert of economics' profile were investigated. The interpretation of the "competence" concept was substantiated. The essence of the attitude as an internal position and the type of interest has been discovered. Levels of attitude to the choice of profession (high, medium, and the lowest) were discovered. Factors that influence on the profession choice were clarified. The analysis of the activities structure of the modern expert in economics was made. The list of professional competencies by type of activity was substantiated.

Keywords: professional and business activities, competence, competency, a conscious attitude to the choice of profession, level of attitude to the choice of profession.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2014

УДК 159.01

*А. Г. Овчар,
м. Харків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГРУПОВОЇ СУМІСНОСТІ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ПРОГРАМУВАННЯ

Общая постановка проблемы. Еще в 1932 году Э. Мейо в своем известном Хоторнском эксперименте (1924-1932) обнаружил зависимость между социально-психологическим климатом и производительностью. С тех пор мало что изменилось - чем комфортнее сотруднику, тем выше его выработка, соответственно социальные отношения в коллективе имеют такую же важную роль, как сами условия труда и зарплата. Основной задачей является изучение социально - психологического климата в группе, а также раскрытие конфликтов и моббинга как условие продуктивного развития коллектива.

Анализ исследований и публикаций: Данной проблемой занимались: Э. Мэйо «Хоторнский эксперимент» (1924-1932), Хайнц Лейманн - первый кто организовал исследование моббинг-процессов в Швеции Ж. Завьялова, Н. А Череднеченко, И.В. Тимошенко, К.Нидл, М. А. Мюррей, К.Х.Рекош, Р. Д. Шварц, И. Я. Киселёв.

Цель данной статьи это раскрытие основных психологических особенностей внутригрупповой совместимости специалистов в сфере программирования.

Необходимость усовершенствования социально – психологического климата обоснована, прежде всего, возросшими требованиями к уровню психологической стабильности человека это связано с усложнением психической жизнедеятельности людей, постоянным ростом их требований к комфорту. Формирование благоприятного социально - психологического климата трудового коллектива является одним из важнейших условий борьбы за рост производительности труда и качество трудовой деятельности. Вместе с